

Sygn. akt VI U 2056/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 lutego 2015 r.

Sąd Okręgowy w Szczecinie VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie następującym:

Przewodnicząca:	SSO Monika Miller-Młyńska
Protokolant:	st. sekr. sądowy Katarzyna Herman

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 18 lutego 2015 r. w S.

sprawy U. C. (1)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w S.

o prawo do nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego

na skutek odwołania U. C. (1)

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w S.

z dnia 6 października 2014 roku znak: (...)

I. zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznaje U. C. (1), poczynając od 1 lipca 2014r., prawo do nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego;

II. oddala odwołanie w pozostałym zakresie;

III. zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w S. na rzecz U. C. (1) kwotę 60 (sześćdziesięciu) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu;

IV. stwierdza odpowiedzialność organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania prawidłowej decyzji w niniejszej sprawie.

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 6 października 2014 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. odmówił U. C. (1) prawa do nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego, z uwagi na nieudowodnienie przez nią rozwiązania stosunku pracy na swój wniosek. Organ rentowy wskazał, że jednym z warunków przyznania prawa do nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego jest rozwiązanie lub wygaśnięcie stosunku pracy w okolicznościach, o których mowa w art. 20 ust. 1, 5c i 7 ustawy Karta Nauczyciela. W ocenie organu rentowego przy dokonywaniu oceny, czy stosunek pracy został rozwiązany na wniosek nauczyciela należy stosować rozstrzygnięcia obowiązujące przy ustalaniu prawa do wcześniejszej emerytury określonej w art. 88 Karty Nauczyciela. Organ rentowy zwrócił zatem uwagę, że stosunek

pracy ostatnio wykonywanej przez ubezpieczoną na stanowisku nauczyciela (w okresie od 10.09.2012 r. do 23.08.2013 r.) ustał na mocy art. 30 § 1 pkt 2 k.p., co zdaniem organu wykluczało możliwość przyznania prawa do świadczenia.

Odwołaniem z dnia 22 października 2014 r. ubezpieczona reprezentowana przez profesjonalnego pełnomocnika zaskarżyła powyższą decyzję, wnosząc o jej zmianę i przyznanie jej prawa do nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego oraz o zasądzenie od organu rentowego na jej rzecz kosztów postępowania. W uzasadnieniu odwołania, powołując się na wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11.12.2013 r., sygn. akt III UK 9/13, wskazano, że świadczenie kompensacyjne ma całkowicie autonomiczny charakter, niezależny od emerytury, stąd oceny spełnienia przez ubezpieczoną przesłanek nabycia tego świadczenia należy dokonywać bez powoływania się do wcześniej wypracowanych stanowisk dotyczących nauczycielskich świadczeń emerytalnych. Wskazano, że niesłuszne jest interpretowanie spełnienia przesłanki z art. 4 ust. 1 pkt 3 ustawy o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych wyłącznie przez pryzmat regulacji art. 88 ust. 1 Karty Nauczyciela, gdyż wskazany wyżej przepis ustawy o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych dotyczy wszystkich przypadków, w których nauczyciel złożył oświadczenie woli o wypowiedzeniu umowy o pracę.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie w całości, podtrzymując argumentację wyrażoną w zaskarżonej decyzji. Organ rentowy wskazał, że sformułowanie użyte w art. 4 ust. 1 pkt 3 ustawy o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych „rozwiązali stosunek pracy” wskazuje, że chodzi o rozwiązanie stosunku pracy z inicjatywy nauczyciela. Taką inicjatywą może być złożenie wypowiedzenia lub wniosku o rozwiązanie stosunku pracy za porozumieniem stron. Omawiany warunek nie jest spełniony, jeżeli to dyrektor szkoły złoży wypowiedzenie lub też z jego inicjatywy stosunek pracy został rozwiązany za porozumieniem stron. W ocenie organu rentowego z przedłożonej przez ubezpieczoną dokumentacji nie wynika, z czyjej inicjatywy został rozwiązany stosunek pracy, tj. czy na wniosek nauczyciela, czy na wniosek dyrektora szkoły.

W piśmie procesowym z dnia 5 grudnia 2014 r. organ rentowy podtrzymał swoje stanowisko, wskazując, że ustalono, że umowa o pracę zawarta między U. C. (1) a Szkołą Podstawową nr (...) w S. wygasła po określonym czasie, ponieważ była zawarta na czas zastępstwa, wobec powyższego ubezpieczona nie spełnia warunków nabycia prawa do świadczenia kompensacyjnego.

Na rozprawie w dniu 18 lutego 2015 r. pełnomocnik ubezpieczonej wniósł o przyznanie U. C. świadczenia kompensacyjnego od 24 sierpnia 2013 r., tj. od rozwiązania stosunku pracy.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

U. C. (1) urodziła się w dniu (...). W dniu 8 lipca 2014 r. złożyła w organie emerytalnym wniosek o nauczycielskie świadczenie kompensacyjne.

Okoliczności niesporne, a nadto dowód: wniosek k. 1-3 plik I akt rentowych.

W dacie złożenia wniosku łączny staż ubezpieczeniowy U. C. (1) (udowodnione okresy składkowe i nieskładkowe) wyniósł 32 lata, 9 miesięcy i 13 dni, w tym 23 lata, 6 miesięcy i 6 dni stażu nauczycielskiego.

Okoliczności niesporne, a nadto dowód: karta przebiegu zatrudnienia – k. 52 plik I akt rentowych.

Ostatnim pracodawcą ubezpieczonej - w okresie od 10 września 2012 r. do 23 sierpnia 2013 roku - była Szkoła Podstawowa nr (...) w S., w której U. C. (1) zatrudniona była w pełnym wymiarze czasu pracy (18/18 etatu) na stanowisku nauczyciela. Umowa o pracę została zawarta na podstawie art. 10 ust. 7 ustawy Karta Nauczyciela - na czas określony - na zastępstwo - do 23 sierpnia 2013 r. W dniu 21 maja 2013 r. ubezpieczona złożyła wniosek o rozwiązanie stosunku pracy z zachowaniem dwutygodniowego okresu wypowiedzenia, który upłył w dniu 23 sierpnia 2013 r.

Stosunek pracy łączący ubezpieczoną ze Szkołą Podstawową nr (...) w S. ustał w dniu 23 sierpnia 2013 r.; jako podstawę rozwiązania stosunku pracy pracodawca w świadectwie pracy z 23.08.2013 r. wskazał: „za wypowiedzeniem pracownika art. 30 § 1 pkt 2 KP”.

Dowody:

- świadectwo pracy z 23.08.2013 r. – k. 40 plik I akt rentowych;
- wypowiedzenie z 21.05.2013 r. – k. 22 akt sprawy.

Od dnia 9 grudnia 2013 r. ubezpieczona jest zarejestrowana w Urzędzie Pracy jako osoba bezrobotna.

Niesporne, a nadto: zaświadczenie PUP – k. 46 plik I akt rentowych.

Sąd zważył, co następuje:

Odwołanie okazało się uzasadnione.

Zgodnie z treścią przepisu art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 22 maja 2009 r. o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych (Dz.U. z 2009r., nr 97, poz. 800 ze zm.) świadczenie przysługuje nauczycielom, którzy spełnili łącznie następujące warunki:

- 1) osiągnęli wiek, o którym mowa w ust. 3;
- 2) mają okres składkowy i nieskładkowy w rozumieniu ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2004 r. Nr 39, poz. 353, z późn. zm.), zwanej dalej "ustawą o emeryturach i rentach z FUS", wynoszący 30 lat, w tym 20 lat wykonywania pracy w jednostkach, o których mowa w art. 2 pkt 1, w wymiarze co najmniej 1/2 obowiązkowego wymiaru zajęć;
- 3) rozwiązali stosunek pracy.

W ust. 2 cytowanego przepisu wskazano, że nauczycielom spełniającym warunki określone w ust. 1 pkt 1 i 2 świadczenie przysługuje również w przypadku rozwiązania stosunku pracy lub wygaśnięcia stosunku pracy w okolicznościach określonych w art. 20 ust. 1, 5c i 7 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. - Karta Nauczyciela (Dz. U. z 2006 r. Nr 97, poz. 674, z późn. zm.).

W ust. 3 wskazano natomiast, że nauczyciel ma prawo do świadczenia, jeżeli ukończył:

- 1) 55 lat - w latach 2009-2014;
- 2) 55 lat w przypadku kobiet i 56 lat w przypadku mężczyzn - w latach 2015-2016;
- 3) 55 lat w przypadku kobiet i 57 lat w przypadku mężczyzn - w latach 2017-2018;
- 4) 55 lat w przypadku kobiet i 58 lat w przypadku mężczyzn - w latach 2019-2020;
- 5) 55 lat w przypadku kobiet i 59 lat w przypadku mężczyzn - w latach 2021-2022;
- 6) 55 lat w przypadku kobiet i 60 lat w przypadku mężczyzn - w latach 2023-2024;
- 7) 56 lat w przypadku kobiet i 61 lat w przypadku mężczyzn - w latach 2025-2026;
- 8) 57 lat w przypadku kobiet i 62 lata w przypadku mężczyzn - w latach 2027-2028;
- 9) 58 lat w przypadku kobiet i 63 lata w przypadku mężczyzn - w latach 2029-2030;

10)59 lat w przypadku kobiet i 64 lata w przypadku mężczyzn - w latach 2031-2032.

Zgodnie z regulacją przywołanego wyżej przepisu ustawy o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych, poza posiadaniem określonego stażu pracy (zarówno „zwykłego”, jak i nauczycielskiego) oraz osiągnięciem wskazanego wieku (w przypadku ubezpieczonej wieku 55 lat w latach 2009-2014), konieczne było spełnienie przez ubezpieczoną także trzeciego warunku: rozwiązania stosunku pracy.

Z ustaleń stanu faktycznego jednoznacznie wynika, że ubezpieczona 55 rok życia ukończyła w dniu 6 maja 2014 r., legitymuje się ponad 30-letnim ogólnym okresem ubezpieczenia, w tym ponad 23-letnim okresem pracy nauczycielskiej. Aktualnie - od dnia 23 sierpnia 2013 r. ubezpieczona nie pozostaje w zatrudnieniu. Ostatnim jej pracodawcą - w okresie od 10 września 2012 r. do 23 sierpnia 2013 roku - była Szkoła Podstawowa nr (...) w S., w której U. C. (1) zatrudniona była w pełnym wymiarze czasu pracy (18/18 etatu) na stanowisku nauczyciela. Umowa o pracę została zawarta na podstawie art. 10 ust. 7 ustawy Karta Nauczyciela - na czas określony - na zastępstwo - do 23 sierpnia 2013 r. W dniu 21 maja 2013 r. ubezpieczona złożyła wniosek o rozwiązanie stosunku pracy z zachowaniem dwutygodniowego okresu wypowiedzenia, który upłynie w dniu 23 sierpnia 2013 r. Stosunek pracy łączący ubezpieczoną ze Szkołą Podstawową nr (...) w S. ustał w dniu 23 sierpnia 2013 r., a jako podstawę rozwiązania stosunku pracy pracodawca w świadectwie pracy z 23.08.2013 r. wskazał: „za wypowiedzeniem pracownika art. 30 § 1 pkt 2 KP”. Wniosek o świadczenie ubezpieczona złożyła w dniu 8 lipca 2013 r.

Mimo że aktualnie ubezpieczona nie pozostaje w zatrudnieniu organ rentowy stał na stanowisku, że prawo do nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego jej nie przysługuje, gdyż ostatni stosunek pracy przed złożeniem wniosku o nauczycielskie świadczenie kompensacyjne nie został rozwiązany na jej wniosek, lecz w związku z upływem czasu, na jaki została zawarta umowa o pracę. Tym samym w ocenie organu rentowego należało uznać, że U. C. (1) nie spełniła warunku wskazanego w art. 4 ust. 1 pkt 3 ustawy o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych. Spełnienie pozostałych przesłanek wymaganych do nabycia prawa do świadczenia kompensacyjnego nie zostało natomiast przez organ emerytalny zakwestionowane.

W pierwszej kolejności – mając na uwadze argumentację organu rentowego - sąd zwrócił więc uwagę, że rozważając przesłanki warunkujące nabywanie prawa do nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego należało mieć na uwadze nie tylko gramatyczne brzmienie przepisu art. 4 ustawy o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych, ale przede wszystkim cel, dla którego ustawodawca przewidział prawo do świadczenia kompensacyjnego dla nauczycieli.

Wraz z wejściem w życie ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, zarysowały się dwa odrębne systemy emerytalne nauczycieli, wywodzące się z potraktowania pracy nauczycielskiej jako zatrudnienia w szczególnym charakterze. Pierwszy z nich związany jest z wykonywaniem pracy w szczególnym charakterze w rozumieniu art. 32 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS (w odniesieniu do osób urodzonych przed 1 stycznia 1949 r.) i art. 46 ust. 1 w związku z art. 32 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS (w odniesieniu do osób urodzonych po 31 grudnia 1948 r., a przed 1 stycznia 1969 r., jeśli wszystkie warunki do emerytury określone w art. 32 ustawy spełnią do dnia 31 grudnia 2008 r.) oraz art. 184 tej ustawy (w odniesieniu do osób urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r., które do końca 2008 r. nie ukończyły wieku uprawniającego do wcześniejszej emerytury, ale staż ubezpieczeniowy i staż pracy w szczególnym charakterze osiągnęły do dnia wejścia w życie ustawy o emeryturach i rentach z FUS), a nadto przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz. 43 ze zm.). Natomiast drugi system to ten, w którym warunki emerytalne tej grupy zawodowej unormowane są przepisami odrębnymi, tj. art. 88 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela, do których odsyłają (w odniesieniu do poszczególnych grup wiekowych nauczycieli) art. 32 ust. 5 i art. 47 ustawy o emeryturach i rentach z FUS (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 3 lipca 2003 r., II UK 323/02, OSNP 2004 nr 11, poz. 197 i z dnia 24 kwietnia 2008 r., II UK 262/07, OSNP 2009 nr 15-16, poz. 211). Ową odrębność systemów emerytalnych nauczycieli akcentuje również art. 86 Karty Nauczyciela, zgodnie z którym nauczyciel oraz członek jego rodziny mają prawo do zaopatrzenia emerytalnego określonego w przepisach ustawy o emeryturach i rentach z FUS,

z uwzględnieniem przepisów Karty Nauczyciela, z tym że nauczyciel zaliczany jest do pracowników wykonujących pracę w szczególnym charakterze. Wprawdzie art. 32, art. 46 i art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z FUS oraz art. 88 Karty Nauczyciela nie pozostają w bezpośrednim związku normatywnym i regulują odrębne podstawy prawa do emerytury nauczycieli, to jednak w obydwu przypadkach mamy do czynienia ze świadczeniami emerytalnymi o wyjątkowym charakterze. Dla niektórych nauczycieli urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r., zatrudnionych w szczególnym charakterze, którzy nie mają prawa do emerytury na podstawie powołanych wyżej przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS i Karty Nauczyciela, gdyż nie zdążyli spełnić wszystkich warunków nabycia tego prawa w terminach wskazanych w tychże przepisach, ustawodawca przewidział w art. 24 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS prawo do emerytury pomostowej na zasadach określonych w przepisach ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (Dz.U. Nr 237, poz. 1656 ze zm.). Prawo do emerytur pomostowych zapewniono jednak wąskiej grupie nauczycieli (tj. nauczycielom, wychowawcom oraz innym pracownikom pedagogicznym, zatrudnionym w młodzieżowych ośrodkach wychowawczych, młodzieżowych ośrodkach socjoterapii, ośrodkach szkolno-wychowawczych, schroniskach dla nieletnich oraz zakładach poprawczych - poz. 21 załącznika do ustawy o emeryturach pomostowych). Tym nauczycielom, którzy nie spełniają kryteriów przyznania prawa do emerytury pomostowej, zapewniono prawo do nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego. W literaturze podkreśla się, że przedmiotowe świadczenia rekompensują tej grupie zawodowej fakt nieobjęcia ich - co do zasady - regulacją ustawy o emeryturach pomostowych (por. D. Noszczak, Nauczycielskie świadczenia kompensacyjne, Służba Pracownicza 2011 nr 3, s. 2).

W doktrynie zauważa się, że prawo do nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego nie jest tożsame z prawem do emerytury, które wymaga odejścia z rynku pracy, podczas gdy nauczycielskie świadczenie kompensacyjne rekompensuje konieczność wcześniejszego odejścia z zawodu ze względu na szczególne warunki pracy (por. I. Jędrasik-Jankowska, K. Jankowska, Prawo do emerytury. Komentarz do ustaw z orzecznictwem, Warszawa 2011, s. 457). Także w judykaturze podkreśla się, iż celem ustawy o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych nie jest kontynuacja zasad przechodzenia na emeryturę, obowiązujących do końca 2009 r., gdyż nauczyciele generalnie nie uzyskali prawa do emerytury pomostowej. Zgodnie z uzasadnieniem projektu ustawy o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych, jej celem było wprowadzenie przejściowego rozwiązania adresowanego do nauczycieli z długim stażem pracy, będącego alternatywą dla emerytur pomostowych, które przysługują nauczycielom w ograniczonym zakresie. Celem wprowadzenia tego świadczenia, podobnie jak wprowadzenia emerytur pomostowych, było złagodzenie utraty możliwości przechodzenia na emeryturę przed osiągnięciem podstawowego wieku emerytalnego przez pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Nauczycielskie świadczenia kompensacyjne są świadczeniami pieniężnymi o charakterze okresowym i przysługują nauczycielom, którzy po osiągnięciu wymaganego okresu zatrudnienia w jednostkach organizacyjnych oświaty rozwiązali stosunek pracy przed osiągnięciem wieku emerytalnego. Świadczenia te mają autonomiczny charakter. Ustawodawca od początku zdecydował bowiem o ich stopniowym wygasaniu i finansowaniu bezpośrednio z budżetu państwa, a nie z wyodrębnionego funduszu, co może wskazywać, że nie są to już świadczenia o charakterze ubezpieczeniowym. Powyższe argumenty przemawiają za koniecznością dokonywania samodzielnej oceny obowiązujących w tym zakresie przepisów, bez szerszego odwoływania się do wcześniej wypracowanych stanowisk dotyczących nauczycielskich świadczeń emerytalnych (tak wyroki Sądu Najwyższego z dnia 3 lutego 2012 r., II UK 126/11, OSNP 2013 nr 1-2, poz. 15 i z dnia 10 kwietnia 2013 r., II UK 205/12, LEX nr 1314420).

Przesłanki nabycia prawa do nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego nie są zresztą tożsame z kryteriami nabycia prawa do emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach z przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS, emerytury z art. 88 Karty Nauczyciela, ani emerytury pomostowej.

Z jednej bowiem strony wynikające z art. 4 ust. 1 pkt 2 ustawy o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych kryterium stażowe (tj. ogólny 30-letni okres składkowy i nieskładkowy oraz 20-letni okres pracy nauczycielskiej zdefiniowanej w art. 2 pkt 1 ustawy) określone zostało w sposób zbliżony do przyjętego w art. 88 ust. 1 Karty Nauczyciela i jest bardziej rygorystyczne od kryterium stażowego uprawniającego do emerytury z art. 32, art. 46 w związku z art. 32 oraz art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, jak również do emerytury pomostowej (art. 4

ustawy o emeryturach i rentach z FUS oraz 4 ust. 1 pkt 2 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych). Z drugiej jednak strony, pozostałe przesłanki nabycia prawa do nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego ukształtowane zostały w sposób odmienny od układu warunkującego prawo do emerytury nauczycielskiej z art. 88 Karty Nauczyciela. Przede wszystkim - w odróżnieniu do emerytury z art. 88 Karty Nauczyciela - świadczenie to przysługuje (podobnie jak emerytura z tytułu pracy w szczególnych warunkach z przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS oraz emerytura pomostowa) w razie osiągnięcia przez nauczyciela stosownego wieku. Odmienne też niż w przypadku wszystkich wcześniejszych emerytur oraz emerytury pomostowej unormowano warunek pozostawania nauczyciela w stosunku zatrudnienia. O ile bowiem dla nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach z art. 32 oraz art. 46 w związku z art. 32 ustawy o emeryturach i rentach z FUS nie wymaga się od nauczyciela rozwiązania stosunku pracy, o tyle warunek taki został postawiony w przypadku emerytur z art. 184 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, emerytur nauczycielskich z art. 88 Karty Nauczyciela i emerytur pomostowych. Regulacja art. 4 ust. 1 pkt 3 ustawy o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych, ustanawiająca obowiązek rozwiązania przez nauczyciela stosunku pracy, jawi się w tym zakresie jako bardziej rygorystyczna od wynikającej z art. 184 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS czy z art. 4 pkt 7 ustawy o emeryturach pomostowych (uprawniających do wspomnianych emerytur pracownika, z którym nastąpiło rozwiązanie stosunku pracy, a zatem bez względu na tryb i stronę inicjującą owo rozwiązanie) i zarazem jako bardziej liberalna od zawartej w art. 88 ust. 1 Karty Nauczyciela, wymagającej rozwiązania stosunku pracy na wniosek nauczyciela. Mając zatem na uwadze genezę i cel ustawy o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych, charakter samego świadczenia oraz cały układ warunkujący nabycie prawa do niego, niesłuszne jest interpretowanie spornej przesłanki przyznania przedmiotowego świadczenia z art. 4 ust. 1 pkt 3 ustawy o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych wyłącznie przez pryzmat regulacji art. 88 ust. 1 Karty Nauczyciela i to bagatelizując różnice w unormowaniu tego kryterium kwalifikacyjnego w obydwu powołanych przepisach. Chybiona jest też teza, zgodnie z którą wykładnia art. 4 ust. 1 pkt 3 ustawy o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych nie może być korzystniejsza od zamieszczonej w art. 88 ust. 1 Karty Nauczyciela, skoro sam ustawodawca uregulował kryteria nabywania prawa do nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego w sposób odmienny od kryteriów nabywania prawa do wcześniejszych emerytur oraz emerytur pomostowych przez tę grupę zawodową (tak wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 grudnia 2013 r., III UK 9/13).

Należy zgodzić się co do zasady z argumentacją organu rentowego w zakresie w jakim wskazywał, że mimo że w przepisie art. 4 ust. 1 pkt 3 ustawy o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych nie ma tak wyraźnego sformułowania, jak w art. 88 ust. 1 Karty Nauczyciela, z którego wprost wynika, iż nauczyciel nabywa uprawnienia emerytalne po rozwiązaniu na swój wniosek stosunku pracy, to redakcja przepisu wskazuje na konieczną aktywność nauczyciela w tej sferze, gdyż to on musi rozwiązać stosunek pracy. Omawiany przepis dotyczy zatem przypadków, kiedy to nauczyciel składa oświadczenie woli o wypowiedzeniu umowy o pracę, czy też wniosek o rozwiązanie umowy o pracę za porozumieniem stron. Nie można jednak podzielić poglądu organu rentowego, że brak jest podstaw do uznania za rozwiązanie stosunku pracy przez nauczyciela w rozumieniu art. 4 ust. 1 pkt 3 ustawy o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych w przypadku kiedy rozwiązanie umowy o pracę nastąpiło na skutek upływu czasu, na jaki zawarto umowę. W przywołanym wyżej wyroku Sądu Najwyższego z dnia 11 grudnia 2013 r., Sąd Najwyższy uznał, że „z woli ustawodawcy wyrażonej w art. 30 § 1 pkt 4 k.p., ustanie terminowej umowy o pracę z upływem czasu, na jaki została zawarta, jest przypadkiem rozwiązania, a nie wygaśnięcia stosunku pracy, zaś w rozwiązaniu tym aktywnie uczestniczy nauczyciel, którego oświadczenie woli jest nieodzownym elementem czynności prawnej kreującej ów stosunek i zarazem wskazującej zdarzenie powodujące jego rozwiązanie”, a w konsekwencji „należy uznać, iż określona w art. 4 ust. 1 pkt 3 ustawy z 2009 r. o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych przesłanka nabycia prawa do nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego zostaje spełniona także w razie rozwiązania stosunku pracy w tym trybie”. Uzasadniając swoje stanowisko w tym zakresie Sąd Najwyższy zauważył, że ustanawiając przesłankę nabycia prawa do nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego w postaci rozwiązania przez nauczyciela stosunku pracy ustawodawca nie zdefiniował w tym akcie prawnym ani samego pojęcia rozwiązania stosunku pracy, ani wchodzących w grę trybów owego rozwiązania. Sąd Najwyższy odwołał się zatem do ogólnych zasad prawa pracy. W tym zakresie wskazał, że zgodnie z art. 30 k.p. umowa o pracę może zostać rozwiązana. Ponadto art. 63 k.p. stanowi, że umowa o pracę wygasa w przypadkach określonych w Kodeksie pracy oraz w przepisach szczególnych. Sąd Najwyższy stwierdził zatem, że do ustania stosunku pracy może dojść jedynie przez jego rozwiązanie lub

wygaśnięcie. Co do zasady, reguła ta dotyczy także pozaumownych stosunków pracy, których ustanie jest regulowane w przepisach pozakodeksowych. Sąd Najwyższy uznał, że skoro w myśl art. 4 ust. 1 pkt 3 ustawy o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych do świadczenia kompensacyjnego uprawnia fakt rozwiązania stosunku pracy i to przez nauczyciela, to nie jest predestynowany do tego świadczenia nauczyciel, którego stosunek pracy wygaś z jakichkolwiek powodów określonych w przepisach prawa pracy, jak również nauczyciel, z którym pracodawca jednostronnie rozwiązał stosunek pracy za lub bez wypowiedzenia (art. 30 § 1 pkt 2 i 3 k.p.). SN uznał, że za trafnością powyższej tezy przemawia treść art. 4 ust. 2 ustawy o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych, będącego *lex specialis* do ust. 1 pkt 3 i stanowiącego, że nauczycielom spełniającym warunki określone w ust. 1 pkt 1 i 2 świadczenie przysługuje również w przypadku rozwiązania stosunku pracy lub wygaśnięcia stosunku pracy w okolicznościach określonych w art. 20 ust. 1, 5c i 7 Karty Nauczyciela. Łączne odczytanie przepisu art. 4 ust. 1 pkt 3 i ust. 2 ustawy o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych doprowadziło Sąd Najwyższy do wniosku, że prawo do przedmiotowego świadczenia wyłącza wszystkie sytuacje wygaśnięcia stosunku pracy oraz jednostronnego jego rozwiązania przez pracodawcę, za wyjątkiem tych przypadków wygaśnięcia i jednostronnego rozwiązania przez pracodawcę, o jakich mowa w ust. 2. Rozwiązanie stosunku pracy przez nauczyciela ma zaś miejsce nie tylko wtedy, gdy następuje w drodze jednostronnego oświadczenia woli pracownika (za lub bez wypowiedzenia), ale także we wszystkich sytuacjach, gdy oświadczenie woli nauczyciela jest częścią składową czynności rozwiązującej ów stosunek, gdyż skoro oświadczenie to jest nieodzownym elementem czynności rozwiązującej, można twierdzić, że nauczyciel aktywnie bierze udział w ustaniu stosunku pracy. Już na gruncie art. 88 ust. 1 Karty Nauczyciela jednomyślnie przyjmowano, że taką czynnością rozwiązującą stosunek pracy jest porozumienie stron, o ile z wnioskiem zawarcia porozumienia wystąpił nauczyciel. Pogląd ten pozostaje aktualny na gruncie art. 4 ust. 1 pkt 3 ustawy o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych, z tym że z racji odmiennej - od art. 88 ust. 1 Karty Nauczyciela - treści przepisu nie jest konieczne wykazanie przez nauczyciela inicjatywy zawarcia tego rodzaju porozumienia. Sąd Najwyższy uznał przy tym, że rozwiązanie umowy o pracę w trybie art. 30 § 1 pkt 4 k.p., a więc z wpływem czasu, na jaki zawarto umowę na czas określony jest pewną odmianą właśnie takiego porozumienia rozwiązującego. W tym zakresie Sąd Najwyższy zwrócił uwagę, że w doktrynie występują kontrowersje na temat kwalifikacji prawnej określonych w art. 30 § 1 i § 2 k.p. sposobów ustania umów terminowych. Część przedstawicieli nauki prawa wyraża pogląd, zgodnie z którym do ustania stosunku pracy w opisanych sytuacjach nie dochodzi w trybie jego rozwiązania, skoro nie następuje ono w wyniku czynności prawnych stron, lecz jest przypadkiem wygaśnięcia stosunku pracy w następstwie zdarzenia niebędącego czynnością prawną, jak upływ czasu czy wykonanie określonej pracy (por. Z. Sypniewski, *Fakty prawne powodujące ustanie stosunku pracy - charakterystyka ogólna (w:) Z problematyki prawa pracy i polityki socjalnej*, t. 6, red. T. Zieliński, Katowice 1983, s. 106; B. Wagner, *Terminowe umowy o pracę*, Warszawa 1980, s. 93; Z. Salwa, *Wygaśnięcie umowy o pracę*, PiZS 2000 nr 2, s. 18 i nast., A. M. Świątkowski, *Kodeks pracy. Komentarz*, Warszawa 2012, s. 176). Przeciwno tej koncepcji przemawia jednak w ocenie Sądu Najwyższego zamieszczenie przez ustawodawcę regulacji dotyczącej skutków ziszczenia się wspomnianych klauzul generalnych w oddziale 2 działu drugiego Kodeksu pracy, poświęconego rozwiązaniu umowy o pracę, a nie w oddziale 7 tego działu, traktującego o wygaśnięciu umowy o pracę. Ustanie stosunku pracy jest zatem w tych przypadkach następstwem woli stron odnoszącej się do określonego czasu trwania zawieranej umowy. Można więc zdaniem Sądu Najwyższego przyjąć, że jest to pewna odmiana porozumienia rozwiązującego, które nie stanowi odrębnej czynności ukierunkowanej wyłącznie na spowodowanie zakończenia stosunku pracy, ale jest elementem czynności prawnej, która ma na celu nawiązanie stosunku pracy z jednoczesnym określeniem granic czasowych tego stosunku prawnego, a więc wskazaniem zdarzenia, które powoduje jego rozwiązanie (Z. Góral (w:) *Kodeks pracy. Komentarz pod redakcją K.W. Barana*, Warszawa 2012, s. 248 - 249; W. Sanetra (w:) J. Iwulski, W. Sanetra, *Kodeks pracy. Komentarz*, Warszawa 2013, s. 239). Można też spotkać pogląd, że tego rodzaju stosunek pracy ustaje z woli stron, które z góry określają zdarzenie rozwiązujące ów stosunek. Zdarzeniem tym jest jednak nie czynność prawna (jedno lub dwustronna), lecz sam upływ czasu (L. Florek (w:) *Kodeks prac pod redakcją L. Florka*, Warszawa 2011, s. 202).

Sąd Najwyższy dzieląc drugie z prezentowanych w doktrynie stanowisk przyjął, że z woli ustawodawcy wyrażonej w art. 30 § 1 pkt 4 k.p., ustanie terminowej umowy o pracę z wpływem czasu, na jaki została zawarta, jest przypadkiem rozwiązania a nie wygaśnięcia stosunku pracy, zaś w rozwiązaniu tym aktywnie uczestniczy nauczyciel, którego oświadczenie woli jest nieodzownym elementem czynności prawnej kreującej ów stosunek i zarazem

wskazującej zdarzenie powodujące jego rozwiązanie, a w konsekwencji uznał, że określona w art. 4 ust. 1 pkt 3 ustawy o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych przesłanka nabycia prawa do nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego zostaje spełniona także w razie rozwiązania stosunku pracy w tym trybie.

Takie podejście uważa za właściwe także sąd orzekający w niniejszej sprawie.

Skoro więc z niespornych ustaleń wynikało, że w Szkole Podstawowej nr (...) w S. U. C. (1) zatrudniona została w oparciu o umowę o pracę na podstawie art. 10 ust. 7 ustawy Karta Nauczyciela tj. na czas określony - na zastępstwo - do 23 sierpnia 2013r. i stosunek pracy został rozwiązany z dniem 23 sierpnia 2013 r. tj. z upływem czasu na jaki zawarto umowę, przyjmując należało, że spełniona została w jej przypadku przesłanka z art. 4 ust. 1 pkt 3 ustawy o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych.

Co więcej, Sąd Okręgowy zwrócił uwagę, że w treści świadectwa pracy z dnia 23 sierpnia 2013 roku jako podstawę rozwiązania stosunku pracy pracodawca wprost wskazał: „za wypowiedzeniem pracownika art. 30 § 1 pkt 2 KP”. Zdaniem sądu sformułowanie użyte przez pracodawcę nie może więc nasuwać żadnych wątpliwości, iż do rozwiązania stosunku pracy doszło na wniosek ubezpieczonej. W analizowanym stanie faktycznym de facto wystarczające było zatem ustalenie przez organ rentowy faktycznej przyczyny rozwiązania stosunku pracy na podstawie zapisu w świadectwie pracy z dnia 23 sierpnia 2013 roku wskazującego, że umowę o pracę rozwiązano za wypowiedzeniem pracownika.

Stosownie do treści art. 7 ust. 1 ustawy o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych prawo do świadczenia powstaje z dniem spełnienia warunków wymaganych do nabycia tego prawa. W art. 14 z kolei wskazano, że postępowanie w sprawie świadczenia wszczyna się na wniosek nauczyciela zgłoszony bezpośrednio lub za pośrednictwem płatnika składek w organie rentowym. Zaś w art. 16 ust. 1 przewidziano, świadczenie wypłaca się za miesiąc kalendarzowy w terminach i na zasadach przewidzianych dla wypłaty emerytur określonych w art. 129, art. 130, art. 132-135 i art. 136b ustawy o emeryturach i rentach z FUS. W myśl przepisu art. 129 ust. 1 ustawy emerytalnej - świadczenia wypłaca się poczynając od dnia powstania prawa do tych świadczeń, nie wcześniej jednak niż od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek lub wydano decyzję z urzędu, z uwzględnieniem ust. 2.

Ubezpieczona warunki wymagane do nabycia prawa do nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego spełniła w dniu ukończenia 55 lat tj. w dniu (...) r. , jednakże wniosek o świadczenie złożyła dopiero w dniu 8 lipca 2014 r.

W tym stanie rzeczy, na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c., sąd zmienił zaskarżoną decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, w ten sposób, że przyznał U. C. (1) prawo do nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego od 1 lipca 2014 r., tj. od pierwszego dnia miesiąca, w którym złożyła w tej sprawie wniosek.

W punkcie II oddalono odwołanie w pozostałym zakresie, tj. w zakresie w jakim ubezpieczona domagała się przyznania świadczenia od dnia 23 sierpnia 2013 r., tj. od rozwiązania stosunku pracy. Z uwagi na treść przywołanych wyżej przepisów brak było bowiem podstaw do przyznania świadczenia za okres przypadający przed miesiącem, w którym złożono wniosek o świadczenie.

O kosztach procesu orzeczono w punkcie III sentencji wyroku, zasądzając je od przegrywającego spór organu rentowego na rzecz ubezpieczonej w kwocie 60 zł ustalonej na podstawie przepisów art. 98 § 1 i 3 w zw. z art. 99 k.p.c. oraz § 2 ust. 1 i 2 w zw. z § 12 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz.U. z 2013 r. poz.461 j.t.).

W analizowanym postępowaniu sąd uznał również, że organ rentowy ponosi odpowiedzialność za wydanie decyzji odmawiającej ubezpieczonej przyznania prawa do świadczenia.

Stosownie do treści art. 18 ust. 1 ustawy o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych w zakresie postępowania w sprawach świadczenia stosuje się odpowiednio przepisy art. 114, art. 116 i art. 117-128a ustawy o emeryturach i

rentach z FUS. W myśl zaś przepisu art. 118 ust. 1a tej ostatniej ustawy, „w razie ustalenia prawa do świadczenia lub jego wysokości orzeczeniem organu odwoławczego za dzień wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji uważa się również dzień wpływu prawomocnego orzeczenia organu odwoławczego, jeżeli organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji. Organ odwoławczy, wydając orzeczenie, stwierdza odpowiedzialność organu rentowego”.

W niniejszej sprawie za „ostatnią okoliczność”, o której mowa w przywołanym wyżej przepisie trzeba było uznać ustalenie, iż stosunek pracy łączący ubezpieczoną ze Szkołą Podstawową nr (...) w S. został rozwiązany z dniem 23 sierpnia 2013 r. w rozumieniu art. 4 ust. 1 pkt 3 ustawy o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych. Jak jednak wynika z przedstawionych wyżej wyników postępowania dowodowego, w niniejszej sprawie organ rentowy, mimo iż dysponował stosownymi dokumentami, błędnie ustalił brak podstaw do przyznania ubezpieczonej wnioskowanego świadczenia. Decyzja organu rentowego nie znajdowała bowiem w obowiązujących przepisach.

Tym samym koniecznym stało się stwierdzenie, że organ rentowy wydał błędną decyzję, odmawiającą przyznania prawa do świadczenia w sytuacji, gdy możliwe było wydanie decyzji zgodnej z prawem. Powyższe oznacza, że opóźnienie w ustaleniu prawa do świadczenia jest następstwem okoliczności, za które organ rentowy ponosi odpowiedzialność.

W tej sytuacji, z uwagi na treść przepisu art. 118 ust. 1a ustawy emerytalnej, koniecznym stało się orzeczenie jak w punkcie IV sentencji wyroku.